

u.remissvar@regeringskansliet.se

kopia till:

u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Stockholm 2025-05-14

U2025/00202

Yttrande Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan (SOU 2025:8)

Sammanfattning

- Sveriges Skolledare ser att en del av utredarens förslag kan fungera som stöd i konfliktfyllda situationer. Förbundet vill dock framhålla att respekt och auktoritet i grunden är något en yrkesgrupp vinner, inte något den tilldelas. Det är därför viktigt att alla skolans professioner återkommande har möjlighet att reflektera kring, samtala om och träna på svåra situationer och utmaningar i de respektive yrkesrollerna. Bara så kan förtroendet för skolan och skolans företrädare växa starkt.
- Om utredarens förslag genomförs kommer rektorer, enligt utredarens bedömning, att få ägna mer tid åt arbetet med att säkerställa trygghet och studiero på sin skolenhet. Sveriges Skolledare menar att förslag med denna innebörd måste föregås av andra som förändrar och förbättrar rektorers redan mycket hårda arbetsbelastning. Förbundet uppmanar därför regeringen att samordna reformerna för att säkerställa ett hållbart genomförande.
- Förbundet noterar att lärares arbetsbelastning och förekomsten av uppgifter som bedöms bättre utföras av andra än lärarkollektivet, är ett resultat av en långvarig nedmontering av skolors möjligheter att finansiera en bredd av olika kompetenser för elevnära arbete. Hårda budgetmässiga prioriteringar landar oftast i att säkerställa tillgång till behöriga och legitimerade lärare samt elevhälsans kompetenser, medan annan personal får avvaras. Uppgifterna som dessa utförde försvinner dock inte utan får fördelas över kvarvarande personal. Förändras inte detta lär många av utredarens förslag inte få avsedd effekt. Sveriges Skolledare uppmanar regeringen att överväga att låta staten ta ett större ansvar för skolans finansiering.

- *Förslag 3.1 Säkerställa att rektorn arbetar aktivt och systematiskt med att upprätthålla trygghet och studiero.* Sveriges Skolledare ser en viss fara i att den föreslagna skrivningen kan leda till tolkningar som skulle betyda att förväntningar läggs på rektorer att finnas tillgängliga i varje klassrum där undervisning pågår, när rektorns uppgift snarast är att arbeta förebyggande på skolnivå. Sveriges Skolledare ställer sig sammantaget tveksamma till att den föreslagna formuleringen är väl genomtänkt och uppmanar regeringen att analysera riskerna med att den kan bidra till oklarheter och därmed minskad trygghet och studiero för elever istället för den avsedda motsatsen.
- *Förslag 3.2 Säkerställa att läraren kan fokusera på att undervisa utan onödiga hinder.* Sveriges Skolledare ser fördelar med förslagen men vill poängtera att ett starkt yrkeskopplat mandat återkommande behöver vinnas genom visad yrkesskicklighet och professionalitet. Skolan måste ha resurser och utrymme för att arbeta professionsstärkande. Det är också viktigt att inte formuleringen kan användas för att avlöva skolledarna sitt arbetsledande och kvalitets-säkrande mandat.
- *Förslag 3.3 Möjliggöra för lärare att hantera mindre men frekventa ordningsstörningar på ett mer effektivt sätt.* Sveriges Skolledare tillstyrker förslagen med undantag för förslaget om att ta bort dokumentationskravet för kvarsittningar och utvisningar. Detta bör behållas på något sätt, även om formerna bör kunna vara relativt för- enklade.
- *3.4. Åstadkomma en varaktigt förbättrad trygghet och studiero med hjälp av skolregler.* Sveriges Skolledare avstyrker förslagen gällande ny skrivning i skollagen om skolregler.
- *3.5. Använda förväntansdokument som ett verktyg i arbetet med trygghet och studiero.* Sveriges Skolledare anser att det finns en gräns för den detaljnivå som en lagstiftning ska ligga på. Sveriges Skolledare avstyrker förslaget om reglering av förekomsten av för- väntansdokument.
- *4.1 Skapa bättre förutsättningar att vidta åtgärder när en elev all- varligt stör andra elevers trygghet och studiero.* Sveriges Skolledare har inget att invända mot regeringens förslag men ser det som av- görande att lagstiftningen gällande möjligheten att bedriva akut- skola på entreprenad betonar att det handlar om tillfälliga

placeringar och att elevens ordinarie skola har ett fortsatt ansvar för eleven.

- *4.3 Säkerställa nolltolerans mot trakasserier, kränkande behandling och mobbning i skolan.* Sveriges Skolledare avstyrker förslagen.
- *5.1 Definiera giltig och ogiltig frånvaro.* Sveriges Skolledare menar att ett tydliggörande av vad som kan bedömas som ogiltig frånvaro kan fungera motiverande för att höja närvaron, vilket är positivt. För att hjälpa och stödja elever mot en ökad skolnärvaro behövs dock helt andra verktyg än en nationell reglering. Förbundet har inget att invända mot förslaget.
- *5.2 Samla in och publicera uppgifter om frånvaro.* Sveriges Skolledare avråder regeringen från att gå vidare med dessa förslag, dels med hänsyn till den ökande arbetsbördan, dels mot bakgrund av risken för godtycklig klassificering.
- *5.3 Förebygga och åtgärda frånvaro på lokal nivå.* Sveriges Skolledare har inget att invända mot utredarens bedömningar.

Övergripande synpunkter

Sveriges Skolledare har ingen annan uppfattning än att skolan ska vara en trygg och säker plats för elever och att lektionerna ska präglas av studiero i avseendet att undervisningen är strukturerad och varierad och att alla elever som behöver det tillförsäkras stöd.

Utredarens direktiv är mycket detaljerade och kan uppfattas grundade i ideologiska uppfattningar snarare än i vetenskap. En konsekvens blir att utredaren, i betänkandet, ofta skriver på ett nyansrikt sätt om de många gånger komplexa frågorna, men ändå landar i förslag som kan upplevas som ensidiga eller kanske väl hårt vinklade åt ett håll som riskerar att uppfattas som ett underliggande bristande förtroende för skolans professioner.

Sveriges Skolledare har valt att tolka utredarens förslag på ett konstruktivt sätt och undviker därför att återkommande påpeka när utredarens förslag tangerar det som kan uppfattas som en självklarhet för en erfaren rektor eller lärare. Den auktoritet och respekt för professionens bedömningar som flera av förslagen syftar till att åstadkomma, är en nödvändig del av en väl fungerande verksamhet. Det är en olycklig samhällsutveckling att ett växande antal lärare, och även kanske skolledare, uppfattar att den respekten för yrkesutövningen brister idag.

Sammantaget kan kanske en del av utredarens förslag, om de genomförs, fungera som stöd i konfliktfyllda situationer, men förbundet vill framhålla att respekt och auktoritet i grunden är något man vinner, inte något man tilldelas. Det är därför viktigt att alla skolans professioner återkommande har möjlighet att reflektera kring, samtala om och träna på svåra situationer och utmaningar i de respektive yrkesrollerna. Bara så kan förtroendet för skolan och skolans företrädare stärkas.

Det är också avgörande att alla som arbetar i skolan kan ägna tillräckligt med tid åt sitt grunduppdrag. Utredaren konstaterar i sin konsekvensbeskrivning att rektorerna, om utredarens förslag genomförs, kommer att få ägna mer tid åt arbetet med att säkerställa trygghet och studiero på sin skolenhet, och att andra förutsättningar behöver ändras för att det ska vara möjligt utan att ytterligare försvåra rektors arbetssituation. Sveriges Skolledare är helt eniga med utredaren om den slutsatsen och menar att förslag med sådan innebörd inte kan genomföras innan rektorernas situation har förbättrats. Att i nationell lagstiftning förflytta uppgifter mellan personalgrupper kommer inte leda till bättre verksamhet totalt sett om inte rätt förutsättningar finns på plats.

Förbundet vill också lyfta fram den oro utredaren framför om att fler och längre avstängningar och andra ingripande disciplinära åtgärder mot enskilda elever kan utgöra en ökad risk för hot och våld riktat mot rektor. Detta är en högst reell risk som behöver analyseras av såväl lagstiftaren som huvudmännen för att kunna hantera och helst motverka.

Såväl direktiven som flertalet av de förslag som utredaren lämnar grundar sig uppenbarligen i ett missnöje med den verksamhet som bedrivs i våra skolor idag. Ett alternativt sätt att säkerställa att nationell lagstiftning får genomslag i lokal, huvudmannafinansierad verksamhet, är att införa en så kallad lexlagstiftning för skolan liknande den som finns inom vård och socialtjänst. Sveriges Skolledare har tagit fram ett förslag till sådan lagstiftning som vi benämner Lex Edico.

Genom Lex Edico skapas skyldigheter för verksamma skolledare att larma när allvarliga brister i verksamheten uppstår. Det kan handla om bristande förutsättningar eller avsaknad av kompetens eller kunskap som gör att målen i de nationella styrdokumenterna inte kan uppnås. Genom att etablera en Lexlagstiftning kan vi säkerställa ett organisatoriskt lärande som gör att brister inte upprepas. Rektorers nationella uppdrag säkerställs också och vi undviker situationer där rektorer stämplas som illojala när de står upp för elevernas rättigheter. Sveriges Skolledare föreslår att regeringen låter utreda ett införande av en Lex Edico med denna innebörd.

Förbundet kommenterar utredarens förslag i den ordning de presenteras i betänkandet.

3.1 Säkerställa att rektorn arbetar aktivt och systematiskt med att upprätthålla trygghet och studiero

Utredningens förslag

- Skollagen ska ange att rektorn har ansvar för att upprätthålla trygghet och studiero.

Sveriges Skolledare har haft bekymmer med att förstå vilken effekt lagstiftaren förväntar sig med det föreslagna förtydligandet. Förbundets medlemmar är totalt enliga om att ansvaret för att skolan är en trygg arbetsplats är något som självklart ingår i en skolledares uppdrag, men att uppgiften samtidigt är gemensam för alla vuxna som arbetar i skolan. Det vore olyckligt om en sådan skrivning, som sannolikt syftar till förtydligande, leder till att andra i skolan avstår från att arbeta förebyggande och/eller ingripa vid akuta ordningsstörningar.

Utredaren skriver insiktsfullt om begreppet studiero som har en tendens att tolkas som att det ska vara ordning och reda i klassrummet, men som i större utsträckning faktiskt handlar om lärarens kapacitet att leda och stimulera eleverna med en strukturerad och varierad undervisning som samtidigt tillförsäkrar stöd till de elever som behöver det. Utifrån den definitionen av studiero är det svårt att riktigt visualisera vilka specifika insatser en rektor ska kunna göra i syfte att *upprätthålla* studiero? Rektors arbete inom området handlar snarare om att stödja och coacha lärarna och tillse att de lärare som upplever svårigheter att upprätthålla studiero får anpassad kompetensutveckling alternativt stöd genom vissa insatser av organisatorisk natur. Rektor kan ha stor påverkan på att säkerställa *förutsättningarna* för studiero, men kan inte rimligtvis närvara i varje klassrum hela tiden.

Förbundet är enliga med utredaren gällande faran i att lärare lämnas för ensamma med sitt uppdrag. Vikten av det gemensamma kollegiala samverkansarbetet under rektors ledning är väl belagt såväl i forskning som i Skolinspektionens granskningar. Det är i det sammanhanget oroande att rektorer flyttas allt längre från verksamheterna och ges allt större verksamhetsområden att ansvara för. Det är också nödvändigt att såväl lagstiftning som arbetstidsavtal säkrar goda möjligheter för rektor att samla lärarna för gemensamt utvecklingsarbete. Trygghet och studiero i en skola är en effekt av ett medvetet och gemensamt professionellt arbete, inte en följd av enskilda rektorers ingripanden.

Sveriges Skolledare ser en viss fara i att den föreslagna skrivningen kan leda till tolkningar som skulle betyda att förväntningar läggs på rektorer att finnas tillgängliga i varje klassrum där undervisning pågår när rektorns uppgift snarast är att arbeta förebyggande på skolnivå. Eventuellt åtgärdande arbete inriktat mot enskilda elever kan naturligtvis förekomma men sker då i ett senare skede utanför klassrummets ram. Uppgiften att upprätthålla trygghet och studiero under en specifik lektion måste även fortsättningsvis vara ett ansvar för den personal som ansvarar för den specifika situationen.

Sveriges Skolledare ställer sig sammantaget tveksamma till att den föreslagna formuleringen är väl genomtänkt och uppmanar regeringen att analysera riskerna med att den kan bidra till oklarheter och därmed minskad trygghet och studiero för elever istället för den avsedda motsatsen. Avser regeringen ändå gå vidare med formuleringen föreslår förbundet att det i motivtexter tydligt framgår vad den avser åstadkomma och vad som kan förväntas i den konkreta verksamheten.

3.2 Säkerställa att läraren kan fokusera på att undervisa utan onödiga hinder

Utredningens förslag:

- Skollagen ska ange att undervisning både bestäms och leds av läraren
- Skollagen ska ange att vårdnadshavare i begränsad omfattning ska erbjudas möjlighet till inflytande över sitt barns utbildning
- Regeringen ska ge Skolverket i uppdrag att ta fram stödmaterial och en juridisk vägledning om kommunikation med vårdnadshavare.

Utredaren har fått tydliga direktiv som utgår från att lärare idag får lägga allt för mycket tid på icke verksamhetsutvecklande diskussioner med vårdnadshavare. Hennes förslag syftar till att klargöra var mandatet att bestämma över undervisningens utformning ligger.

Vårdnadshavare som engagerar sig i sina barns utbildning är i grunden en positiv kraft, inte minst för elevernas lärande och välbefinnande. Motsatsen är inget att eftersträva. Samtidigt kan starka påtryckningar riskera att leda till brister i likvärdigheten och svårigheter för lärare att fullgöra sitt uppdrag. Att upprätthålla en fruktbar balans mellan dessa ytterligheter kan inte endast vara en uppgift för skolan utan en angelägenhet för hela samhället.

Sveriges Skolledare ser att syftet med utredarens förslag i grunden är gott och att det kan finnas skäl att anta att tydliga skrivningar kan underlätta för skolans professioner i konfliktsituationer. Samtidigt ligger det även på skolans anställda att anstränga sig för att upprätthålla en konstruktiv dialog med vårdnadshavare där det är tydligt för alla vad som gäller. Vårdnadshavare har idag sannolikt högre krav och förväntningar på kontakt och feedback gällande skolsituationen för elever än vad tidigare generationer haft och det är tveksamt om detta går att förändra genom författningstext.

Parallellt finns förslag från andra utredare som föreslår att antalet utvecklingssamtal ska minska från dagens krav på terminsvisa samtal till ett samtal per läsår. Detta förslag kan riskera att samtidigt öka vårdnadshavares upplevda behov av egna kontakter med skola och lärare.

Sveriges Skolledare ser det även som problematiskt att den föreslagna skrivningen gällande att undervisning bestäms av läraren kan feltolkas som att skolledaren inte längre ges utrymme att ta sitt ansvar för undervisningens kvalitet och likvärdigheten mellan klassrummen. Det finns, som förbundet återkommit till, omfattande stöd i forskning gällande värdet av gemensamma kvalitetshöjande och kvalitetssäkrande aktiviteter i lärarkollegiet under skolledarens ledning. Dessa aktiviteter bör snarast öka i omfattning, inte riskera att ifrågasättas. Det är, för att använda samma ord som utredaren, viktigt att inte lärare/lärföreträdare tolkar tyngdpunktsförändringen så som att även rektor är att betrakta som ett onödigt hinder.

Sammanfattningsvis ser Sveriges Skolledare fördelarna med det föreslagna förtydligandet, men vill poängtera att ett starkt yrkeskopplat mandat återkommande behöver vinnas genom visad yrkesskicklighet och professionalitet. Det är också viktigt att inte skolledarna avlövas sitt arbetsledande och kvalitetssäkrande mandat.

3.3 Möjliggöra för lärare att hantera mindre men frekventa ordningsstörningar på ett mer effektivt sätt

Utredningens förslag

- Skollagen ska ange att läraren får visa ut en elev ur undervisningslokalen utan att först ha uppmanat eleven att ändra sitt uppförande när det är fråga om en allvarlig händelse där det förekommit hot eller våld eller kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier.
- Skollagen ska ändras så att dokumentationskravet för kvarsittningar och utvisningar tas bort.
- Skollagen ska ange att rektorn ska se till att det finns förutsättningar för skolans personal att vidta de tillfälliga och omedelbara åtgärder

som krävs för att tillförsäkra elever och personal trygghet och studiero.

- Regeringen ska ge Skolverket i uppdrag att, i samråd med Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten tillhandahålla praxis och komplettera befintliga stödmaterial om hur skolpersonal kan agera i akuta situationer, eller i andra problematiska elevärenden.

Som fackliga företrädare för landets skolledare ser förbundet oklarheter gällande vad förslaget i den tredje punkten avser att åstadkomma. Det går att tolka utredarens text så att rektor ska kunna garantera att det alltid finns tillgänglig personal som med kort varsel kan ta emot en elev som en lärare bedömer behöver avvisas från ett klassrum. Om detta är utredarens avsikt så behöver uppgiften på ett tydligare sätt än idag bemannas och resurssättas. Om inte extra resurser tillsätts betyder det med nödvändighet att något annat inom skolans nuvarande verksamhet behöver prioriteras ned.

Sveriges Skolledare vill också problematisera borttagandet av dokumentationskravet för kvarsittningar och utvisningar. Utredaren beskriver själv att dokumentationen ger signaler på elever vilkas skolsituation kan behöva lyftas inom elevhälsan. Dessa tidiga signaler kan riskera att missas om inte händelserna dokumenteras på ett systematiskt sätt, vilket försvårar tidiga och samordnade insatser.

Att insatserna kvarsittning och utvisning används oftare av vissa lärare än andra kan också vara en viktig signal till rektor som chef och ledare att lära- ren kan behöva stöd i sin yrkesroll. Om detta inte dokumenteras kan det bli svårare för rektor att ta sitt övergripande ansvar för kvalitet och likvärdighet på skolan som helhet.

Även ur vårdnadshavares synvinkel bör det vara en fördel om utvisningar ur klassrummet dokumenteras av den vuxne ansvarige så att en sammanhängande bild av händelsen säkerställs för den fortsatta kommunikationen.

Sveriges Skolledare ser också ett ökat problem att säkerställa alla elevers rätt till den garanterade undervisningstiden om utvisningar ur klassrummet inte dokumenteras och följs upp.

Sveriges Skolledare tillstyrker förslagen med undantag för förslaget om att ta bort dokumentationskravet för kvarsittningar och utvisningar. Detta bör behållas på något sätt, även om formerna bör kunna vara relativt förenklade.

3.4. Åstadkomma en varaktigt förbättrad trygghet och studiero med hjälp av skolregler

Utredningens förslag

- Skollagen ska ange att det ska finnas skolregler för varje skolenhet. Skolreglerna ska beslutas av rektorn och förankras hos eleverna. De ska innehålla en plan för konsekvenser vid överträdelser av reglerna.
- Rektorn ska säkerställa att det på varje skolenhet finns gemensamma rutiner och förhållningssätt i arbetet med skolreglerna.

Sveriges Skolledare ser det som allvarligt att många lärare och elever upplever regelefterlevnaden i skolorna som låg och att det finns skolmiljöer där allvarliga fall av stök och bråk inte får några konsekvenser. Det är ingen acceptabel arbetsmiljö för varken elever, lärare eller skolledare.

Förbundet hyser inga högre förväntningar på att ett namnbyte kommer att ändra situationen radikalt, utan det är andra insatser som behövs där bl.a. ökat personaltäthet, högre utbildningskvalitet och mer närvarande ledningsfunktioner ingår.

Arbetsmiljöfrågor utgör idag en stor del av en rektors ansvarsområde. Förbundet ser ökande svårigheter för rektorer att ta detta ansvar i takt med att skolenheter blir allt större och att rektorer sätts att ansvara för två eller flera skolenheter. Utredarens förslag förutsätter, precis som hon själv skriver, att huvudmännen tar ansvar för att säkerställa rektors förutsättningar att ta ansvar för ytterligare mer detaljerat styrda uppgifter i arbetsmiljöfrågor. Mot bakgrund av att skolledare redan idag arbetar alldeles för många timmar per vecka med bristande möjligheter till återhämtning, innebär förslagen med nödvändighet att andra prioriteringar behöver göras om inte kompetensförsörjningen och utbildningskvaliteten ska riskeras.

Sveriges Skolledare delar inte den bild som målas upp i utredarens direktiv om att dagens skrivningar i skollagen ger elever för stort inflytande över ordningsreglerna. Förbundet har varit tydliga med att man uppfattar dagens reglering är tillräcklig och bra och att det snarare handlar om hur lagstiftningen tillämpas. Sveriges Skolledare står fortfarande bakom att delaktighet och inflytande har en stor påverkan på elevers motivation och skolframgång och att det snarast kan bli kontraproduktivt att försvåra elevengagemanget.

Sammantaget menar förbundet att det är självklart att skolan ska ha en god arbetsmiljö för såväl personal som elever men att detta kräver andra insatser än ett begreppsbyte.

Sveriges Skolledare avstyrker regeringen från att gå vidare med utredarens förslag gällande ny skrivning i skollagen om skolregler.

3.5. Använda förväntansdokument som ett verktyg i arbetet med trygghet och studiero

Utredningens förslag

- Det ska finnas ett förväntansdokument på varje skolenhet som ska innehålla en påminnelse om vårdnadshavares ansvar för en god fostran enligt 6 kap. föräldrabalken. Förväntansdokumentet ska också innehålla information om konsekvenser av överträdelser av skolenhetens skolregler och om hur skolan arbetar med regler och konsekvenser.
- Regeringen ska ge Skolverket i uppdrag att se över mallar för förväntansdokument.

Sveriges Skolledare har inga principiella invändningar mot förväntansdokument som sådana men anser att det finns en gräns för den detaljnivå som en lagstiftning ska ligga på. Det måste kunna få vara upp till varje skolhuvudman/rektor att bestämma om organisationen vill arbeta med denna typ av dokument och i vilken omfattning man vill göra det.

Sveriges Skolledare avstyrker förslaget om reglering av förekomsten av förväntansdokument.

3.6 Att införa ordningsomdömen skulle inte bli ett effektivt verktyg i arbetet med trygghet och studiero

Utredaren avstår från att lägga förslag om krav på ordningsomdömen. Sveriges Skolledare delar utredarens uppfattning i denna fråga. Skriftliga ordningsomdömen baserade på enskilda elevers förmågor att anpassa sig till skolans förväntningar om uppförande riskerar att, precis som utredaren skriver, bli diskriminerande och väsentligt öka lärarkårens börda utan att ge någon betydande effekt på arbetsmiljön.

4.1 Skapa bättre förutsättningar att vidta åtgärder när en elev allvarligt stör andra elevers trygghet och studiero

Utredningens förslag

- Skollagen ska ändras så att det blir möjligt att tillfälligt placera elever inom eller utanför den egna skolenheten under längre tidsperioder än i dag.

- Skollagen ska ange att efter en tillfällig placering utanför den egna skolenheten ska en plan tas fram för att stödja elevens återgång till undervisning vid den skolenhet som efter den tillfälliga placeringen ska vara elevens ordinarie skolenhet.
- Begreppet akutskola ska införas i skollagen. Det som ska avses med en akutskola i skollagens mening är en organisatorisk lösning som är knuten till en skolenhet där elever i grundskolan tillfälligt ska ges undervisning utanför den egna skolenheten.
- Skollagen ska ange att det ska vara möjligt att lägga ut undervisning på en akutskola på entreprenad till en annan huvudman inom skolväsendet.
- Skollagen ska ändras så att det blir möjligt att stänga av en elev i grundskolan, specialskolan och sameskolan under längre tidsperioder och vid fler tillfällen än i dag.
- Skollagen ska ange att eleven så långt det är möjligt ska erbjudas kompensation för den undervisning som han eller hon går miste om på grund av avstängningen. Rektorn avgör tidpunkt och formerna för hur sådan kompensation ska erbjudas.
- Skollagen ska ange att en elev kan nekas tillträde till skolenheten, om synnerliga skäl föreligger. Eleven ska då i stället få fjärr- eller distansundervisning. Beslutet ska regelbundet följas upp och utvärderas. Rektorn ska upphäva beslutet när synnerliga skäl inte längre föreligger.
- Regeringen ska ge Skolinspektionen i uppdrag att genomföra en tillsyn av skollagens bestämmelse om tillfällig placering utanför den egna skolenheten.

Utredaren konstaterar att hon inte nåtts av några önskemål om fler möjligheter till disciplinära åtgärder från de skolföreträdare hon intervjuat, men att det finns tillfällen där andra myndigheters ärendegång är så pass långsam att skolan hamnar i svårlöst problematik med de tidsgränser som gäller idag.

Det är en beklaglig utveckling att lagstiftaren ser behov av så kallade akutskolor. Att öppna för möjligheter att lägga akutskolor på entreprenad kan uppfattas som att det öppnas en ny bransch för skolentreprenörer, vilka inte alltid visats ha elevernas bästa för ögonen. Samtidigt går det att förstå svårigheterna för en mindre huvudman att organisera för elever som under kortare perioder behöver få sin undervisning förlagd utanför sin ordinarie skola. Sveriges Skolledare ser det som avgörande att lagstiftningen betonar att det handlar om tillfälliga placeringar och att elevens ordinarie skola har ett fortsatt ansvar för eleven.

Utredaren väljer också att avstå från att lägga förslag på hur en skyldighet för en rektor att flytta elever med hänsyn till andra elevers trygghet och studiero, skulle kunna utformas. Utredaren motiverar beslutet med att en sådan skyldighet riskerar att skapa genomförandesvårigheter och olämpliga incitament. Sveriges Skolledare delar utredarens bedömning i denna del.

Sveriges Skolledare tillstyrker utredarens förslag i avsnittet 4.1.

4.3 Säkerställa nolltolerans mot trakasserier, kränkande behandling och mobbning i skolan

Utredningens bedömningar

- Begreppet mobbning bör definieras i skollagstiftningen.
- Ett nationellt centrum för skoltrygghet och mot mobbning bör inrättas.

Sveriges Skolledares uppfattning är att begreppet mobbning inte beskriver en i grunden annorlunda handling än begreppen kränkning och trakasserier som idag förekommer i skollagen, med det undantaget att den beskriver något återkommande och systematiskt. När skollagen skrevs valdes begreppet mobbning aktivt bort just med motiveringen att handlingar inte behöver vara återkommande och systematiska för att skolan ska agera med åtgärder. Begreppen kränkning och trakasserier är därmed heltäckande begrepp. Att dessutom införa begreppet mobbning riskerar tvärt om att göra lagstiftningen mer otydlig.

Förbundet anser inte att det behöver återinföras något nationellt centrum med särskilda uppgifter i värdegrundsfrågor, utan dessa hanteras bäst inom ramen för expertmyndigheten Skolverket.

Sveriges Skolledare avstyrker förslagen i avsnitt 4.3.

5.1 Definiera giltig och ogiltig frånvaro

Utredningens förslag

- Skolförordningen och gymnasieförordningen ska definiera giltig respektive ogiltig frånvaro. Frånvaro är giltig om den sker på grund av sjukdom eller på grund av beviljad ledighet. Frånvaro av annat skäl är ogiltig. Skolan kan betrakta även frånvaro som är anmäld som ogiltig, vid en utredning av de bakomliggande orsakerna.

Sveriges Skolledare ser vikten av att följa upp elevers frånvaro utifrån aspekten att skolplikten bör respekteras. Många av förbundets medlemmar har uppfattningen att antalet ledighetsansökningar ökar och att ett avslag inte respekteras i den meningen att eleven blir frånvarande den avsedda tiden ändå men med sjukintyg istället. Detta är en samhällsförändring som det är svårt för skolan att ensam ändra på.

Skolnärvaro har en stor betydelse för såväl resultat som elevers välmående. Stor eller systematiskt återkommande frånvaro kan vara en viktig signal till skolan om att eleven kan vara i behov av stöd och hjälp i någon form och bör därmed alltid tas på allvar.

Ett tydliggörande av vad som kan bedömas som ogiltig frånvaro kan fungera motiverande för att höja närvaron, vilket är positivt. Förbundet kan dock inte se att en nationell definition i sig hjälper den enskilda eleven i studiesituationen. All frånvaro innebär förlorad tid för kunskapsinhämtning, oavsett om den klassas som giltig eller ogiltig i en nationell reglering. För att hjälpa och stödja elever mot en ökad skolnärvaro behövs helt andra verktyg än en nationell reglering.

5.2 Samla in och publicera uppgifter om frånvaro

Utredningens förslag

- Regeringen ska ge Skolverket i uppdrag att upprätta ett nationellt register om elevernas giltiga och ogiltiga skolfrånvaro. I regeringsuppdraget ska det ingå att förbereda för uppgiftsinsamling till registret och för publicering av statistik baserat på registret i det nationella informationssystemet för skolväsendet.

Sveriges Skolledare har tidigare avrått regeringen från att ge direktiv om upprättandet av ett nationellt frånvaroregister. Förbundet ser att användningsområdet för frånvarostatistik i första hand är lokalt, då nationell uppföljning inte med någon säkerhet kommer att leda till insatser för den enskilda eleven.

Utredaren konstaterar att nya krav på nationell rapportering ställer ökade krav på skolorna men utgår från att de lokala system som finns idag utan ytterligare arbete kommer att kunna leverera statistik till ett nationellt register. Sveriges Skolledare bedömer att detta är en framgång, men dock inte särskilt realistisk förhoppning. För att bespara landets lärare ytterligare administrativa arbetsinsatser som i första hand tillfredsställer andras behov,

bör nationell statistik istället förslagsvis tillgodoses genom stickprovsundersökningar.

Förbundet känner också oro för att uppgifter om frånvaro, som en lärare/annan personal bedömt vara ogiltig utifrån tolkning av ett nationellt regelverk, ska sparas och offentliggöras. Det finns stora risker för godtycklighet i bedömningen och kan handla om mycket känsliga uppgifter som, om enskilda elever riskerar att kunna identifieras, kan vara till men för dem under lång tid.

Sveriges Skolledare ställer sig tveksamt till utredarens förslag och föreslår att regeringen avvaktar med att gå vidare med dessa, bland annat med hänsyn till de förslag om minskad administrativ börda som redan presenterats avseende lärarkollektivet och som fortsatt utreds vad gäller skolledargruppen.

5.3 Förebygga och åtgärda frånvaro på lokal nivå

Utredningens bedömningar

- Skolverket bör se över sitt stöd om att förebygga och åtgärda frånvaro, bland annat avseende rutiner för bedömning och hantering av giltig respektive ogiltig frånvaro. Översynen bör ske i samarbete med Specialpedagogiska skolmyndigheten.
- Skolsociala team bör användas i arbetet med att på lokal nivå förebygga och åtgärda frånvaro

Sveriges Skolledare har inget att invända mot utredarens bedömningar.

Med vänlig hälsning

Sveriges Skolledare

Ann-Charlotte Gavelin Rydman
Förbundsordförande

Lena Linnerborg
Utbildningspolitisk chef